

KIRJALLINEN KYSYMYS 183/2014 vp

Energianuuskan myyntikielto alle 18-vuotiaille

Eduskunnan puhemiehelle

Energianuuska on nikotiiniton tupakkajäljitelmä, joka muistuttaa nuuskaa. Se sisältää piristäviä ainesosia kuten vihreää teetä ja kofeiinia sekä ginsengiä. Energianuuskaa voi ostaa kaupoista ja kioskeista vapaasti eikä tuotteen ostamiselle ole ikärajoja. Sen mainonta on kuitenkin kielletty tupakkalailla, koska energianuuskaa voidaan pitää tupakan vastikkeena.

Energianuuskasta on tullut lasten ja nuorten keskuudessa nuoti-ilmiö, joka vahvistaa myönteisiä mielikuvia nuuskasta. Syöpäjärjestöjen teettämän Nuuska nuorten maailmassa — selvityksen mukaan nuoret liittyvät nuuskaan ja sen käyttöön myönteisiä mielikuvia — se nähdään miehekkäänä ja muodikkaana sekä terveellisempänä ja hyväksyttävämpänä kuin tupakka. Nuorten nuuskakokeilut ja -käyttö ovat lisääntyneet. Nuuskaa kokeilevat ja käyttävät erityisesti pojat, mutta myös tyttöjen nuuskakokeilut ovat lisääntyneet. Sen käyttö on yleisempää urheilevilla, erityisesti joukkuelajeja harrastavilla pojilla.

Nuorille ja lapsille ei tulisi tarjota käyttömahdollisuutta tuotteelle, jonka avulla he oppivat nuuskan käyttötavan ja siirtyminen nuuskan käyttöön helpottuu. Energianuuskaa voi kutsua

"harjoittelunuuskaksi" oikean nuuskan käytön opettelussa. Energianuuskan sisältämä kofeiini ei ole haitatonta lapsille, vaan jo pienet määrät voivat aiheuttaa ärtyneisyyttä, levottomuutta ja uni-häiriöitä. Nuuskalla on suunterveydelle haittavaikutuksia kuten ienten vetäytymät ja limakalvovauriot.

Lasten ja nuorten terveiden elintapojen edistäminen ja terveystottumusten kehittyminen eivät ole pelkästään vanhempien vastuulla. Valistusta energianuuskan haitoista ja riskeistä on lisättävä erityisesti urheiluseuroissa ja kouluissa. Nuorten lisääntyneen nuuskan käytön vuoksi tarvitaan lisäksi toimenpiteitä nuuskan käytön, kokeilujen ja aloittamisen ehkäisemiseksi. Yhtenä tehokkaana keinona on energianuuskan — "harjoittelunuuskan" — myynnin kieltäminen alle 18-vuotiaille.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitämme asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Mitä aiotaan tehdä energianuuskan myynnin kieltämiseksi alle 18-vuotiaille?

Helsingissä 13 päivänä maaliskuuta 2014

Merja Mäkisalo-Ropponen /sd
Sauli Ahvenjärvi /kd
Ritva Elomaa /ps

Pauli Kiuru /kok
Hanna Tainio /sd
Tapani Tölli /kesk

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Herra puhemies, olette toimitanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Merja Mäkisalo-Ropponen /sd ym. näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 183/2014 vp:

Mitä aiotaan tehdä energianuuskan myynnin kieltämiseksi alle 18-vuotiaille?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Niin sanottu energianuuska on tupakkalaissa (693/1976) tarkoitettu tupakan vastike. Tupakan vastikkeella tarkoitetaan lain 2 §:n mukaan käytötarkoitukseltaan tupakkaa vastaavaa, tupakkaa sisältämätöntä ainetta. Tupakkalaki kieltää tupakan vastikkeiden ja tupakkajäljitelmiä mainonnan ja markkinoinnin, mutta ei puutu niiden maahantuontiin tai myyntiin.

WHO:n tupakkapuitesopimuksen 16 artiklassa suositellaan kiellettäväksi makeisten, välipalojen, lelusten yms. valmistus ja myynti alaikäisiin vetoavien tupakkatuotteiden muodossa. Suomessa tupakkapoliittisia lakimuutoksia valmistellut työryhmä ehdotti vuonna 2009, että tupakan vastikkeen ja tupakkajäljitelmiä maahantuonti, myynti ja muu luovuttaminen kiellettäisiin tupakkalaissa. Tämä ehdotus sai kuitenkin paljon kritiikkiä, eikä toteutunut vuoden 2010 tupakkalain uudistuksessa.

Vuoden 2010 tupakkalain (693/1976) uudistuksessa lain uudeksi tavoitteeksi asetettiin tu-

pakkatuotteiden käytön loppuminen Suomessa. Lailla halutaan suojella erityisesti lapsia ja nuoria tupakalta. Hallitusohjelmassa sitoudutaan tekemään toimintasuunnitelma tupakkalain tavoitteen toteuttamiseksi. Valmisteilla oleva tupakkapoliittinen toimenpideohjelma linjaa keskeiset tavoitteet ja toimenpiteet, joilla päästään asteittain tupakkatuotteiden käytön loppumiseen Suomessa vuoteen 2040 mennessä. Toimenpideohjelmassa otetaan kantaa myös tupakan vastikkeiden ja tupakkajäljitelmiä sääntelyyn.

Toukokuussa 2014 tulee voimaan EU:n uusi tupakkatuotedirektiivi. Direktiivin säädökset on sisällytettävä Suomen ja muiden jäsenvaltioiden kansalliseen lainsäädäntöön kahden vuoden kuluessa sen hyväksymisestä eli viimeistään keuhkokuumeen 2016. Direktiivissä itsessään ei esitetä säädöksiä liittyen tupakkajäljitelmiin tai tupakan vastikkeisiin, mutta tupakkalain avauksen yhteydessä voidaan harkita niiden tiukempaa sääntelyä mainontakiellon lisäksi. Tupakkalaissa olisi mahdollista asettaa tupakkajäljitelmiä ja tupakan vastikkeille esimerkiksi vastaava esilläpitokielto kuin tupakkatuotteille sekä ostoikäraja 18 vuoteen.

Tässä yhteydessä on syytä korostaa erityisesti kauppohenkilöiden vastuuta asiassa. Lasten ja nuorten energianuuskan käytön estämiseksi kaupat, kioskit ja huoltoasemat voisivat toimia vastuullisesti. Nämä tuotteet voi jättää pois valikoimista eikä ainakaan pitäisi myydä niitä alaikäisille. Lisäksi tällaisten tuotteiden kysyntää tulisi ehkäistä osana yleistä terveyden edistämistä.

Helsingissä 1 päivänä huhtikuuta 2014

Peruspalveluministeri Susanna Huovinen

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Herr talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spörsmål SS 183/2014 rd undertecknat av riksdagsledamoten Merja Mäkilä-Ropponen /sd m.fl.:

Vad ämnar man göra för att förbjuda försäljningen av energisnus till dem som är under 18 år?

Som svar på detta spörsmål anför jag följande:

Det så kallade energisnuset betraktas som tobakssurrogat i enlighet med bestämmelserna i tobakslagen (693/1976). Enligt 2 § i lagen avses med tobakssurrogat medel som till användningsättet motsvarar tobak men som inte innehåller tobak. I tobakslagen finns förbud mot reklam för och marknadsföring av tobakssurrogat och tobaksimitationer men där regleras inte import eller försäljning av dem.

I 16 artikeln i WHO:s tobakskonvention rekommenderas ett förbud mot tillverkning och försäljning av t.ex. sötsaker, mellanmål och leksaker som utformas som tobaksprodukter vilket lockar minderåriga. En arbetsgrupp som i Finland beredde tobakspolitiska lagändringar föreslog 2009 att bestämmelser om att det ska vara förbjudet att importera, sälja och på annat sätt överlåta tobakssurrogat och tobaksimitationer bör tas med i tobakslagen. Förslaget fick dock massor med kritik och togs inte med i revideringen av tobakslagen 2010.

Syftet med revideringen av tobakslagen (693/1976) 2010 är att användningen av tobaks-

produkter ska upphöra i Finland. Med lagen vill man framför allt skydda barn och unga personer mot tobak. I regeringsprogrammet förbinder man sig att göra upp ett åtgärdsprogram för att nå målen i tobakslagen. I ett tobakspolitiskt program som bereds för närvarande linjerar man de centrala målen och åtgärderna för att användningen av tobaksprodukter ska upphöra i Finland gradvis senast före utgången av 2040. I åtgärdsprogrammet tar man också ställning till regleringen av tobakssurrogat och tobaksimitationer.

I maj 2014 träder EU:s nya direktiv om tobaksprodukter i kraft. Bestämmelserna i direktivet ska tas med i Finlands och de övriga medlemsländernas lagstiftning inom två år efter att det har antagits, d.v.s. senast på våren 2016. I direktivet framläggs inga bestämmelser som i sig gäller tobakssurrogat eller tobaksimitationer men i samband med att tobakslagen vecklas upp kan man överväga en strängare reglering av dem utöver förbudet som gäller reklam. I tobakslagen är det möjligt att exempelvis på samma sätt som för tobaksprodukter förbjuda att tobakssurrogat och tobaksimitationer hålls synligt framlagda och att de säljs till den som är under 18 år.

I detta skede är det skäl att betona framför allt butikernas ansvar. För att förhindra användningen av energisnus bland barn och ungdomar bör butiker, kiosker och bensinstationer agera ansvarsfullt. Dess produkter kan lämnas bort från produktsortimentet eller i alla fall borde dem inte säljas till minderåriga. Dessutom borde efterfrågan på produkter av detta slag förebyggas som ett led i det allmänna främjandet av hälsa.

Helsingfors den 1 april 2014

Omsorgsminister Susanna Huovinen